

23. Шедяков В.Є. Розвиток виробничої демократії і взаємозв'язок рівнів регулятивних можливостей, або Сила єдності – в різноманітті / В.Є. Шедяков // Економіст. – 2014. – № 9 (335). – С. 9–16.
24. Шедяков В.Є. Стратегія постсучасного взаємодіяння: методологія і ресурсна база дальнішого совершенствования / В.Є. Шедяков // Нова парадигма. – 2014. – Вип. 119. – С. 34–52.
25. Шедяков В.Є. Стимулювання в системі управління працею на тлі формування в глобальному масштабі економіки знань / В.Є. Шедяков // Економіка ХХІ сторіччя: проблеми та шляхи їх вирішення / А.О. Азарова, І.Є. Алфьорова, ... В.Є. Шедяков та ін. За заг. ред. Г.О. Дорошенко, М.С. Пашкевич; М-во освіти і науки України; Харк. ін-т фінансів; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – С. 379–388.
26. Шедяков В.Е. Место социальной ответственности в обеспечении продуктивной основы реализации общественных интересов / В.Е. Шедяков // Соціальна відповідальність влади, бізнесу і громадян : у 2-х т. / Г.Г. Півняк, А.І. Амоша, ... В.Є. Шедяков та ін. За заг. ред. Г.Г. Півняка ; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – Т. 1. – С. 282–290.
27. Шедяков В. Є. Співвідношення чинників соціогенезу / В.Є. Шедяков // Гілея. – 2014. – Вип. 88 (№9). – С. 116–124.
28. Бех В.П. Генезис соціального організму країни / В.П. Бех. – 2-е вид., доп. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 288 с.
29. Траут Дж. Дифференційуйся или умирай! Выживание в эпоху убийственной конкуренции/ Джек Траут, Стив Ривкин. – 2-е изд., обновл. и доп. – СПб. : Питер, 2010. – 304 с.

УДК 330.322.01

Якимчук Т.В.
*асистент кафедри менеджменту
Національного університету харчових технологій*

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ: ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

У статті викладені результати аналізу сутності категорій «стратегія» та «політика», що був проведений для досягнення основної мети дослідження. Розглянуто сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Представлені авторські визначення понять «інвестиційна стратегія», «інвестиційна політика» та в ході аналізу обґрунтовано їх співвідношення в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Ключові слова: інвестиційна стратегія, інвестиційна політика, стратегія, політика, інвестиції, інвестиційна діяльність.

Якимчук Т.В. СООТНОШЕНИЕ ПОНЯТИЙ: ИНВЕСТИЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ И ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПОЛИТИКА

В статье изложены результаты анализа сути категорий «стратегия» и «политика», который был проведен для достижения основной цели исследования. Рассмотрена суть инвестиций и инвестиционной деятельности. Представлены авторские определения понятий «инвестиционная стратегия», «инвестиционная политика» и при проведении анализа было обосновано их соотношение в процессе управления инвестиционной деятельностью предприятия.

Ключевые слова: инвестиционная стратегия, инвестиционная политика, стратегия, политика, инвестиции, инвестиционная деятельность.

Yakymchuk T.V. INVESTMENT STRATEGY AND INVESTMENT POLICY

The article presents the results of the analysis essence of the categories “strategy” and “policy”, which were conducted in order to achieve the main objectives of the study. The essence of investments and investment activity were considered. The author's definitions of “investment strategy”, “investment policy” were presented and during the analysis their roles was justified in the investment management of company.

Keywords: investment strategy, investment policy, strategy, policy, investment, investment activity.

Постановка проблеми. Попри практичну значущість процесу інвестування в нинішніх умовах функціонування вітчизняних підприємств, існують невирішені питання в теорії інвестицій, які потребують додаткових досліджень. Інтерес до них з боку вчених та дослідників викликаний необхідністю розв'язання існуючих труднощів, пов'язаних з управлінням інвестиціями, що в свою чергу вимагає глибокого знання не лише практики інвестиційної діяльності, а й теорії.

Теоретичним проблемам інвестиційного менеджменту присвячені численні роботи як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, перелік яких недоцільний в межах даної статті. В цих роботах використовуються терміни, знайомі і в певному сенсі зрозумілі майже кожній людині, – інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестування, інвестиційна політика тощо. Та незважаючи на широку вживаність цих понять, в сучасній науковій літературі деякі з них тлумачаться неоднозначно і потребують уточнень. Серед них і такі поняття як «інвестиційна політика» та «інвестиційна стратегія», відсутність єдиного визначення яких і обумовлює актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення сутності інвестиційної стратегії було представлено у роботах таких сучасних науковців як Савчук О.В., Федоренко В.Г., Бланк І.О., Хрущ Н.А., Череп О.Г., Борщ Л.М. та ін. Крім того, майже у кожному економічному словнику також можна зустріти визначення інвестиційної стратегії.

У досліджених нами сучасних наукових літературних джерелах найчастіше вчені тлумачать дану стратегію як систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства та вибір найефективніших шляхів досягнення цих цілей [17]. Розкриття сутності інвестиційної стратегії іншими науковцями, роботи яких ми розглянули, пов'язано з тим як вони тлумачать стратегію. Але всі автори у своїх роботах одноставні у тому, що інвестиційна стратегія є певним видом стратегії, в основі якої – інвестиції і яка передбачає досягнення цілей інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Досить часто у наведених науковцями визначеннях цілі інвестиційної стратегії та інвестиційної політики тотожні і відповідають цілям реаліза-

ції інвестицій (отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, оновлення основних засобів, розширення та оновлення виробничого потенціалу, забезпечення розвитку підприємств тощо). Що стосується співвідношення досліджуваних понять, то вчені не прийшли до однієї думки. Деякі науковці вважають, що інвестиційна політика підприємства націлена на формування інвестиційної стратегії та визначають її як діяльність груп суб'єктів, що пов'язана з визначенням сукупності відповідних підходів та рішень [16]. Інші науковці інвестиційну політику підприємства розглядають як форму чи засіб реалізації інвестиційної стратегії. Цю думку розділяє і Бланк І.О., який, крім того, у своїх роботах [2] наголошує на тому, що інвестиційна політика є частиною фінансової стратегії і розробляється у її складі на промислових підприємствах, а самостійна інвестиційна стратегія розробляється інвестиційними компаніями, інституціональними інвесторами тощо.

Отже, існують суперечності у визначенні співвідношення даних понять: чи то інвестиційна політика є частиною інвестиційної стратегії, чи навпаки, чи ці поняття тотожні. З вище сказаного випливає необхідність проведення додаткових досліджень.

Постановка завдання. Мета даного дослідження – за допомогою наукових методів, зокрема за допомогою логічного, монографічного методів, аналізу, синтезу, узагальнення, визначити сутність понять «інвестиційна стратегія», «інвестиційна політика» та їх співвідношення. Розв'язання даного завдання дозволить уникнути багатозначності у тлумаченні цих понять і окреслить їх роль в діяльності підприємства. Це в свою чергу забезпечить чіткість у викладі і ясність у розумінні результатів наукових досліджень, які передбачають використання вище згаданих категорій.

Для досягнення основної мети даного дослідження необхідно перш за все з'ясувати сутність понять «стратегія» та «політика», так як досліджувані категорії є підвидами стратегії та політики. А також визначити сутність інвестицій та інвестиційної діяльності як основи досліджуваних видів стратегії та політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення стратегії представлено у багатьох відомих нам наукових літературних джерелах, аналіз яких дозволив зробити наступні висновки. Слово «стратегія» походить від грецького *strategia* (від *stratos* – військо і *ago* – веду) [9] і означає «мистецтво воєначальника». Перші спроби передати досвід проведення успішної стратегії для досягнення поставлених військових цілей зустрічаються у IV ст. до н.е. у трактаті китайського полководця Сунь-Цзи [12]. Тож, слово було позичене з військової термінології, що позначилось на трактуванні стратегії навіть у сучасних словниках [15]. У 1688 році слово «стратегія» увійшло в словник англійської мови як управлінський термін. У XX ст., коли почали формуватись корпорації, почали розвиватись і теорії, які описують стратегії організації. І якщо у 20-х роках під стратегією розуміли управління ресурсами підприємства, то вже у 50-х роках, коли виникла потреба відповідним чином реагувати на виклики зовнішнього середовища, поняття «стратегія» почало набувати більш сучасного трактування [12]. Основні дефініції стратегії були виділені у 60-70-х роках XX століття в іноземній літературі [5]. Суттєвий внесок у формування поняття «стратегія» та у розвиток стратегічного управління у свій час зробили такі видатні науковці як Г. Мінцберг, Р.А. Фатхундінов, А. Чандлер, М. Пор-

тер, І. Ансофф, А. Томпсон, А. Стрікленд, Ф. Котлер, О.С. Віханський, П. Друкер та ін. Проте, до сьогоднішнього дня так і не було досягнуто однозначності у тлумаченні терміну «стратегія».

Вітчизняні та зарубіжні автори сучасності розглядають стратегію по-різному, що і породжує дискусію між ними з приводу сутності даного поняття. Одні науковці, на нашу думку, неправомірно прирівнюють стратегію до плану. Наприклад, у роботі [8] стратегію будь-якого суб'єкта господарювання визначають як усесторонній план, призначений для досягнення поставлених цілей шляхом координації дій з реалізації цих цілей. На відміну від плану, стратегія повинна бути гнучкою у зв'язку з мінливістю зовнішнього середовища. Тому, варто погодитись з Г. Мінцбергом [10], який вважає, що стратегія формується поступово і не обов'язково обумовлюється заздалегідь через неможливість достовірного прогнозування змін чинників середовища функціонування підприємств.

Але будь-яка стратегія повинна визначити напрям руху підприємства з урахуванням доступних ресурсів для досягнення запланованих цілей. Тому, ряд науковців розглядає стратегію як певний курс, напрям чи орієнтир діяльності підприємства. Зокрема, у роботі [7] автор визначає стратегію як довгостроковий курс розвитку підприємства, затвердження цього курсу та розподіл ресурсів для його реалізації. Також визначають стратегію і як модель дій чи поведінки, і як способу дій, засобів або як систему дій, які варто виконувати чи використовувати у довготривалому періоді для досягнення стратегічних змін. Наприклад, Василенко В.О. та інші автори визначають стратегію як якісно визначену, узагальнену модель довгострокових дій організації, що її необхідно здійснити для досягнення поставлених цілей за допомогою розподілу і координації своїх ресурсів [3, с. 369].

Попри плюралізм думок науковців при поясненні змісту стратегії, невід'ємним елементом майже кожного з визначень є цілі. Останні визначаються з огляду на те, чого прагне досягти підприємство у майбутньому, і виходячи з того, що воно має сьогодні (ресурси, внутрішній потенціал) у даному середовищі свого функціонування, керівництво підприємства визначає шляхи досягнення поставлених цілей. Крім того, однакові науковці і у визначенні тієї мети, яку, як правило, переслідує стратегія, – досягнення поставлених цілей діяльності підприємства, в тому числі забезпечення конкурентних переваг, задоволення клієнтів, реалізація інтересів акціонерів, підвищення життєдіяльності організації, досягнення розвитку підприємства.

Отже, з усього вище сказаного можна зробити висновки, що стратегія повинна бути розроблена на досить тривалий період часу, визначати кінцеву мету та включати способи чи правила прийняття рішень щодо її реалізації, враховувати доступні ресурси та стан зовнішнього середовища. В той же час вона має бути такою, гнучкою, щоб можна було при потребі скоректувати заплановані цілі та способи їх досягнення, використавши нові перспективи і можливості, щоб досягти кращих результатів, ніж були заплановані спочатку. Тобто, «стратегія повинна поєднувати гнучкість та певні зобов'язання» [12, с. 18].

Іноді політику визначають через стратегію як її частину чи навпаки, або дають подібні визначення даних понять, що підтверджує необхідність визначення сутності поняття «політика». Слово «політика» походить від грецького *polis* – місто-держава і

похідного від нього – *politicos*: все, що пов'язано з містом, державою, громадянами та ін. Вважається, що термін «політика» отримав своє розповсюдження під впливом трактату Аристотеля (384-322 рр. до н.е.) з аналогічною назвою і до кінця XIX ст. традиційно розглядався як вчення про державу і органи державної влади. Незважаючи на те, що визначити сутність політичної діяльності намагалися на протязі тисячоліть, наукове пояснення політики стало можливим лише з появою марксизму, представники якого зробили висновок, що політичні відносини по своїй суті є відносини класові. Тому, під політикою розуміли сферу діяльності, пов'язану з відносинами між класами, націями та іншими соціальними групами, в основі якої завоювання, утримання і використання державної влади [13]. Це вказує на те, що в минулому обов'язковим суб'єктом політики як відносин виступала держава. Сьогодні, так само є науковці-філософи, які вважають, що правомірно говорити про політичну діяльність певного класу, соціальної групи, громадської організації, партії, політика, держави, а розглядати політику на рівні підприємства можна лише умовно [4].

Проте, з тих пір як у XX ст. іноземні вчені-економісти значно розширили сферу використання терміну політика, значна кількість науковців розглядає політику не тільки на макrorівні, але й на рівні підприємства, організації. Як правило, політику визначають як певний вид діяльності, коли говорять про неї на рівні держави: політика – діяльність по поточному управлінню життям суспільства в цілому та його частин, а також діяльність різних суспільних груп, яка визначає їх участь в управлінні суспільством [14, с. 70]. В цьому випадку метою політичної діяльності є реалізація інтересів суб'єктів політики як діяльності, досягнення їх цілей через використання влади. Іноді науковці і політику будь-якого суб'єкта господарювання, організації визначають як певну діяльність. Наприклад, у роботі [11, с. 31-32] під політикою розуміють мистецтво управління або цілеспрямовану діяльність у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами організації з метою досягнення цілей суб'єкта управління.

Політику як діяльність в якості особливої форми її існування поділяють на теоретичну і матеріальну. Теоретичну політичну діяльність формує мислення, менталітет, свідомість її носіїв і вона проявляється у вигляді ідей, теорій, переконань, намірів. У цьому випадку, на нашу думку, науковці визначають стратегію як частину політики, як форму її реалізації. У тому ж випадку, коли мова йде про політику як про засіб реалізації стратегії, мають на увазі матеріальну форму прояву політики. Остання утворює конкретне керівництво і управління, практику, організаційну і контрольну діяльність; реалізується вона шляхом створення інструментів і засобів (в документах, інструкціях, наказах тощо). Обидві форми існування політики об'єктивуються, приймають конкретний характер і таким чином реалізуються і сприймаються. Отже, політика носить всеохоплюючий характер, «охоплює як певні настанови й цілі, якими суб'єкти керуються у своїх справах, так і практичну діяльність щодо їх реалізації» [15, с. 188].

Проте визначати політику як діяльність на мікрорівні некоректно, так як підприємство здійснює підприємницьку чи господарську діяльність, а не політичну. Тому, ті науковці, які визначають політику на рівні підприємства, розглядають її як загальне керівництво для дій та прийняття рішень, набір указівок, правила чи директиви, систему орієнтирів, що

визначають межі/обмеження дій організації, напрям прийняття управлінських рішень менеджерами, які повинні забезпечити найкращі результати для організації. Так, наприклад, Мінцберг Г. розглядає політику як правила, чи директиви, що визначають межу/дій організації [10, с. 24], а у економічному словнику під політикою розуміють набір провідних указівок, що визначають напрям дій менеджера [6, с. 296]. Крім того, якщо порівняти визначення стратегії і політики у різних літературних джерелах, то можна побачити подібне трактування вище згаданих категорій різними науковцями. У роботі [1, с. 264] автор розглядає політику фірми, тобто систему орієнтирів для діяльності, яка найчастіше офіційно не об'явлена, як певний курс дій, під яким розуміють систему обмежень на область рішень, що приймаються. Також зустрічаються роботи, в яких науковці або визначають домінуючу позицію стратегії, або політики, що підтверджує відсутність чіткого розмежування політики та стратегії на рівні підприємства.

Політика підприємства як прояв інтересів, переконань його власників, управлінців (теоретична політика підприємства) спрямована на досягнення певних цілей через використання влади чи інших засобів, за допомогою яких вони можуть впливати на працівників підприємства, спрямовувати їх діяльність у бажаному напрямку. Наприклад, носії політики підприємства визначають якими темпами воно буде розвиватися і в якому напрямі, чи варто враховувати неекономічний вплив результатів виробничої діяльності на навколишнє середовище при прийнятті рішень, чи буде підприємство дотримуватись правил чесної конкуренції на ринку, чи буде воно формувати інвестиційну стратегію тощо. Тобто, політика підприємства визначає ставлення керівників чи/та власників до всіх аспектів діяльності підприємства, до його контрагентів; формує принципи, яких буде дотримуватись у своїй роботі; окреслює межі, за які не буде переступати; дає відповіді на питання «які рішення можуть бути прийняті?».

З урахуванням обмежень (правил у прийнятті рішень) щодо формування цілей, переконань у напрямках подальшого розвитку і доступних ресурсів формується стратегія підприємства. Вона визначає способи і бажаний стан розвитку підприємства або окремих його об'єктів, що є власністю підприємства, через визначений період часу, щоб досягти заздалегідь визначених цілей. Як бачимо, політика є більш широким поняттям по відношенню до стратегії. Остання є формою прояву політики, засобом досягнення цілей керуючої ланки підприємства. Дає відповідь на питання «що і для чого будемо робити у довгостроковій перспективі?»

Реалізації стратегії здійснюється шляхом доведення до кожного працівника всіх підрозділів відповідних цілей, завдань та правил прийняття рішень, що можуть змінюватись чи корегуватись під впливом зовнішнього середовища. В цьому випадку політика матеріалізується і проявляється через інструкції, положення тощо, які виступають засобом реалізації стратегії підприємства, і саме через них політика підприємства сприймається кожним працівником (матеріальна політика підприємства). Дає відповідь на питання «як робити? Як виконувати завдання?». Таким чином політика підприємства проявляється в організаційній та контрольній діяльності при формуванні та реалізації стратегії.

Управління таким видом стратегії як інвестиційна безпосередньо пов'язане з вирішенням питань, що стосуються перспективного вкладення коштів,

інвестицій. Як економічна категорія інвестиції увійшли у вітчизняну наукову літературу і практику у 90-х роках ХХ ст., у 1991 році було прийнято першу редакцію Закону України «Про інвестиційну діяльність», де і визначено інвестиції. Хоча значна кількість науковців у своїх роботах використовує визначення, представлене у вище згаданому Законі України, проте донині існують певні розбіжності у тлумаченні поняття «інвестиції». Проведення аналізу сутності інвестицій багатьма авторами дає змогу зробити наступні висновки. Інвестиції – це вкладення, які можуть здійснюватися не тільки в грошовій формі, а й у формі інших майнових та інтелектуальних цінностей. Однією з форм інвестицій є капіталовкладення. Вони являють собою вкладення капіталу у відтворення основних засобів, а інвестиції є більш широким поняттям і вони можуть здійснюватись і в оборотні засоби, і в фінансові інструменти, і в нематеріальні активи. Інвестиції без зазначення меж їх дослідження можуть бути як довгостроковими, так і короткостроковими. Крім того, метою їх реалізації є не тільки отримання доходу чи збільшення вартості активів підприємства, а й досягнення інших цілей як економічних, так і неекономічних – соціальних та екологічних, що підтверджує практика.

Основою інвестиційної стратегії промислових підприємств є реальні інвестиції, які визначають характер даної стратегії. Реальним інвестиціям притаманна стійкість до впливу інфляції; підвищений, порівняно з об'єктами фінансового інвестування, ступінь ризику та низька ліквідність. Тому, інвестиційна стратегія має низький рівень гнучкості та потребує, як правило, значних фінансових ресурсів для її реалізації. Через вкладення цінностей у створення чи розвиток об'єктів, власності підприємства інвестиційна стратегія націлена досягти економічних та неекономічних цілей, залежно від політики підприємства.

Так як інвестиційна стратегія на певному етапі розвитку підприємства може бути представлена у вигляді програми чи сукупності інвестиційних проєктів, що були впроваджені та реалізуються з метою досягнення довгострокових цілей господарської діяльності підприємства, то досить часто науковці не вважають за потрібне виокремлювати досліджувану стратегію у стратегічному наборі підприємства. А тому, на нашу думку, розглядають тільки фінансову стратегію та інвестиційну політику як її частину.

Дуже важливо для досягнення поставлених цілей як окремих інвестиційних проєктів, так і цілей інвестиційної діяльності в існуючих умовах функціонування підприємств якісно організувати інвестиційну діяльність. Під останньою найчастіше розуміють сукупність практичних дій чи заходів [15], яка на державному рівні здійснюється для створення позитивного інвестиційного клімату, а на рівні підприємства – з метою реалізації реальних інвестицій через вибір та реалізацію інвестиційних проєктів і досягнення їх цілей. Крім того, інвестиційна діяльність включає ті дії, що пов'язані з реалізацією короткострокових фінансових інвестицій при наявності тимчасово вільних грошових коштів на певному етапі функціонування підприємства. Процес вкладення капіталу доречно називати інвестуванням або інвестиційним процесом, під час здійснення якого і формується система взаємовідносин між усіма задіяними у ньому учасниками.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, між інвестиційною стратегією та інвестиційною політи-

кою існує тісний взаємозв'язок, хоча ці поняття і нетотожні. Інвестиційна політика більш широке поняття, порівняно з відповідною стратегією. Інвестиційна політика направлена на формування обмежень щодо визначення цілей інвестиційної діяльності та формує правила прийняття рішень в процесі реалізації інвестиційних проєктів. Сформовані обмеження впливають на розробку та реалізацію інвестиційної стратегії підприємства. А в сукупності інвестиційна політика та інвестиційна стратегія впливають на ефективність діяльності підприємства та прийнятих управлінських рішень у сфері інвестування, направлені на досягнення одних і тих самих цілей інвестиційної діяльності.

Підсумовуючи все вище сказане, ми можемо сформулювати наступні визначення досліджуваних понять:

- Інвестиційна політика підприємства – частина політики підприємства, яка повинна спрямовувати та регулювати інвестиційну діяльність підприємства відповідно до обраного напрямку його подальшого розвитку через встановлення обмежень для вибору відповідних інвестиційних проєктів та здійснення інвестиційного процесу з метою досягнення загальних стратегічних цілей діяльності підприємства.

- Інвестиційна стратегія – підтримуюча (функціональна) стратегія підприємства, яка через вибір адаптованих до зовнішнього середовища об'єктів інвестування, які враховують доступні ресурси та правила інвестиційної діяльності, дозволяє у довгостроковій перспективі досягти не тільки інвестиційного ефекту, але й загальних стратегічних цілей підприємства.

В подальших наукових дослідженнях доречно визначити вплив інвестиційної політики на кожен етап впровадження інвестиційної стратегії підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Белошапка А.И. Стратегии достижения целей в бизнесе: теория и практика / А.И. Белошапка. – Днепропетровск: Пороги, 2003. – 798 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк : учеб. курс. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
3. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 400 с.
4. Воловик В.І. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів / В.І. Воловик, М.А. Лепський, Є.А. Гугнін : монографія; за заг. ред. М.А. Лепського. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 428 с.
5. Гевлич Л. Л. Використання стратегічної діагностики в розробці стратегії підприємства, організації, міста / Л.Л. Гевлич, Д.Л. Тарасенко, Г.І. Гевлич : монографія. – Макіївка: Донбас, 2008. – 232 с.
6. Економічний термінологічний словник-довідник: економіка, фінанси, менеджмент / За заг. редакцією С.А. Корнієнка і В.Я. Олійника. – Дніпропетровськ, Дніпропетр. держ. фін. акад., 2013. – 460 с.
7. Збарський В.К. Словник економічних і фінансових термінів / В.К. Збарський, Н.М. Суліма, Т.В. Мірзоева : навч. посібник. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 162 с.
8. Козаченко А.В. Управление крупным предприятием / А.В. Козаченко и др.; общ. ред. А.В. Козаченко. – К.: Либра, 2006. – 384 с.
9. Колесніков Г.О. Словник із менеджменту та маркетингу: Довідкове видання / Г.О. Колесніков : навч. посібник. – Луцьк: ВІЕМ, 2010. – 212 с.
10. Минцберг Г. Стратегический процесс. Концепции, проблемы, решения / Г. Минцберг, Д.Б. Куинн, С. Гошал. – 2002. – 566 с.
11. Мікловда В.П. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення: монографія / В.П. Мікловда, І.Г. Брітченко, Н.Ю. Кубіній та ін. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 231 с.

12. Мікловда В.П. Стратегічне управління ефективністю підприємств у корпоративному секторі регіону: проблеми та шляхи вдосконалення / В.П. Мікловда, Н.Ю. Кубіній, Р.І. Западик та ін. : монографія. – Ужгород: Ліра, 2010. – 196 с.
13. Политология: Энциклопедический словарь / общ. ред. и сост. Ю.И. Аверьянов. – М.: Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993. – 431 с.
14. Рождественский Ю.В. Словарь терминов (Общеобразовательный тезаурус): Общество. Семиотика. Экономика. Культура. Образование / Ю. В. Рождественский. – 2.изд. – М. : Флинта : Наука, 2003. – 108 с.
15. Сліпушко О.М. Політичний і фінансово-економічний словник / О.М. Сліпушко. – К.: В-во «Криниця», 1999. – 390 с.
16. Словник з інвестування / [уклад. П.С. Смоленюк, П.І. Штабалоук]. – Хмельницький: ХмЦНІІ, 2012. – 150 с.
17. Шляхи підвищення інвестиційної діяльності в Україні: Монографія./ За заг. ред. Федоренка В.Г. – Ніжин: «Видавництво «Аспект – Поліграф», 2003. – 724 с.